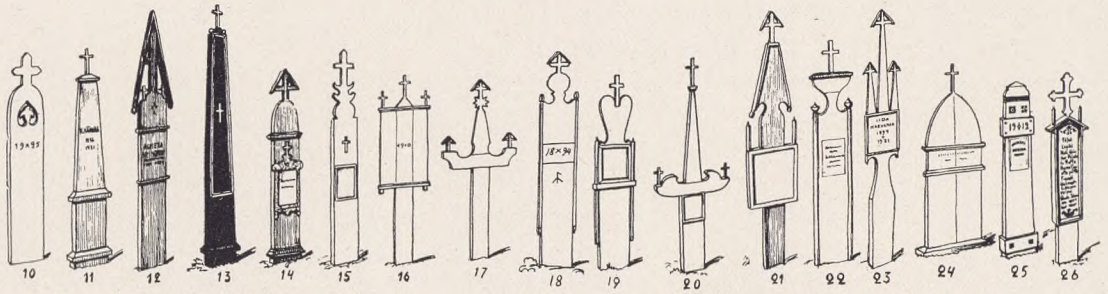

Fig. 283.
Gravmæler af Træ paa
Kirkegaarden i
Koivisto (Björkö) i
Finland. I. W. del.
(jevnt. Fig. 282).

och 21), n:ris 10 och 15 unga män, n:o 8 en gammal skärgårdsbonde och fiskare.

Förmögenheten företrädes av tre kors på samma vård, — icke tre begravda under samma märke. Man ser, att under n:o 16 vilar en rik mans gossebarn och under n:o 20 en rik mans flickebarn, under n:ris 17 och 23 vila rika föräldrars unga döttrar, under n:ris 12 och 9 rika värdinnor och under ovannämnda n:o 8 en rik bonde.

Av symboler framträder här solen, stjärnan, hjärtat och duvan. Solen på n:o 18 och n:o 15 där ifrån solen växer upp livetsträd, som slutar sig i ett kors. Hjärtat å n:ris 7 och 19 samt n:o 10 där en uppåtflygande duva är inneslutet. På n:o 9 föreställer fi-

guren på korset icke en halvmån, utan en uppåtlyftande duva. Stjärnan förekommer på n:ris 9 och 17.

Sorgstavar, som tidigare bars framför liket i processioner, har anbringats på vårdarna 18 och 22. Dessa typer äro icke hemma från Näset, utan från *Östra-Tavastland*, och från *Österbotten* har korsmästaren Rossi från sin födelseort infört modellerna 24—26, som mest avvika från ortens egna sällsynta typer.

Den som har vandrat i Björkö »Guds-trädgård» (Guds Ager), bestående av 5½ hektarer och nästan helt och hållet »märkt» med dessa minnesvårdar, kan det aldrig glömma.

En særlig Lov om to af de københavnske Kirkegaarde

I Lov af 6. Juli 1867 vedrørende den saakaldte Demarkationslinje omkring København fastsloges det, at Holmens og Garnisons Kirkegaarde skulde ophøre at fungere som Begravelsespladser med Aaret 1947. Ved Lov af 1942 er dette blevet ændret derhen,

at de paagældende Kirkegaarde faar Ret til at fungere videre indtil 1. Januar 1960.

At lovgive om en enkelt (eller et Par) Kirkegaarde er noget usædvanligt, og i det hele taget skiller disse 2 Kirkegaarde sig i mangt og meget ud fra de øvrige københavnske. De er ikke (som de fleste af Byens andre) kommunale; de er selvejende i den Forstand, at de ejes af de paagældende Kirker. Og desuden er der det mærkelige ved dem, at de for de paagældende Kirker betyder en væsentlig Indtægt, mens Kommunen selv (efter den vedtagne Ordning) maa betale et ikke uvæsentligt Underskud for sine egne Kirkegaarde. Navnlig det sidste er det værd at lægge Mærke til; thi for mange Kirker betyder Kirkegaardene en

Fig. 284.
Den uheldige Facade
imod Gaden (Holmens Kirkegaard).

haard Belastning. Og naar de 2 paagældende private Kirkegaarde faar Lov at bestaa disse Aar længere, er det navnlig med den Motivering, at »de to Kirkegaarde i overvejende Grad danner det økonomiske Grundlag for Holmens og Garnisons Kirker«. Vi vil finde det rimeligt, om en og anden Kirkebestyrelse (Menighedsraad) kunde ønske at kigge lidt nærmere paa disse Kirkegaardes Økonomi, saa at ogsaa deres Kirkegaard ikke længere blev en Byrde, men en Indtægtskilde; maaske var der her noget at lære.

Men ved at være kommet frem i Offentlighedens Projektørlys, har man ogsaa fundet, at der var noget at kritisere; navnlig er det kritiseret, at Hegningen om disse Kirkegaarde ikke just var egentlig skøn, — Billedet Fig. 284 vil formentlig give Indtryk af, at denne Kritik har været ført med Rette. Og det er da ogsaa stillet som en Fordring til de nævnte Kirkegaarde, at de maa bringe dette Gadeparti i bedre Harmoni med, hvad man regner for sømmeligt.

Og her kan vi da heller ikke undlade at pege paa endnu et Særkende for disse 2 Kirkegaarde, nemlig dette, at de rummer særlig mange Grave, som vi regner for Nationens dyrebareste Grave: Soldatergravene. Begge Kirkegaar-

de rummer Støvet af Danmarks Sønner, faldet i flere af vore Krige, — ogsaa fra den 9. April rummer de Blodofre. Dette Forhold er vigtigt, — det har været medbestemmende for Afgørelsen om, hvorvidt de skulde nedlægges før eller senere, — og det maa være i højeste Grad medbestemmende for, hvordan de hegnes, og hvordan de plejes. Og nægtes kan det ikke, at de 2 Kirkegaarde ikke altid har været et ubetinget straalende Eksempel paa god Gravstedspleje eller en høj Kirkegaardskultur. Den gartneriske Standard har lidt under, at Kirkegaardenes Ledere ikke har været gartnerisk og kirkegaardsmæssigt uddannede, — og bundes deres gode Økonomi heri, ja saa er der nok alligevel ikke noget at lære her, — i hvert Fald slet ikke noget at tage Eksempel op efter.

Det er vort Haab, at den forlængede Levetid for disse 2 navnkundige Kirkegaarde med vore nationale, dyrebare Minder maa give dem en Renaissance i de sidste Leveaar, saa at deres sidste Aar maa komme til at præge dem paa den skønneste Maade. — Saa faar Fremtiden i 1960 afgøre, hvorledes man fortsat kan værne om deres dyrebareste Minder.

Skogskyrkogården i Stockholm

Af Redaktør Henning Halldor

Skogskyrkogården!

För stockholmaren har detta relativt nya ord hunnit förvärva en klang av furus och skogsdoft, det framkallar för ögat visioner av enkla träkors under tallkronor uppburna av smärta stammar, och det riktar tanken mot vår bortgång och vår sista viloplats här på jorden.

En vandring på Skogskyrkogården stämmer vårt sinne till ro och andakt. Det skall bli skönt att efter slutad gärning få vila här under trädens kronor där skuggan ser så sval och inbjudande ut under heta somrardagar, och på vintern står skogen på vakt och giver skydd och lugn.

»Skogskyrkogården« minner oss om rader av svartklädda människor, som stilla vandra på vägarna för att taga farväl av

Fig. 285. Mønstergrave, dækket af Vinca, til Brug ved Demonstration af forskellige Gravmæletyper; 14de Kvarter (Jevnf. Plannen næste Side). Billede fra Aar 1927.